

IŠVADA

2017 m. kovo 15 d.

Vilnius

Dėl Seimo Peticijų komisijos sprendimo

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija (toliau – Komisija) 2017 m. kovo 15 d. posėdyje išnagrinėjo Tomo Žumbakio ir kitų pareiškėjų peticiją „Dėl konstitucinės teisės į nemokamą mokslą visiems gerai besimokantiems studentams tinkamo įgyvendinimo“ ir priėmė sprendimą atmesti joje pateiktus pasiūlymus:

1) Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatyti konkrečius ir aiškius gerai besimokančio Lietuvos Respublikos piliečio kriterijus, nustatant, kad konkretų 8,5 balo semestro vidurkį pasiekęs ir akademinį skolų neturintis studentas būtų laikomas gerai besimokančiu;

2) Lietuvos Respublikos įstatymuose užtikrinti galimybę nuolatinei studentų rotacijai pagal studijų rezultatus, nustatant, kad studentų rezultatai būtų periodiškai, ne rečiau kaip kartą per semestrą, peržiūrimi. Visiems pagerinusiems studijų rezultatus studentams (iki nustatyto gerai besimokančio studento ribos) turi būti užtikrinta konstitucinė teisė į nemokamą mokslą;

3) Lietuvos Respublikos įstatymuose užtikrinti visų gerai besimokančių Lietuvos Respublikos piliečių teisę į nemokamą mokslą, nustatant, kad visi konkretų 8,5 balo semestro vidurkį pasiekę studentai įgytų teisę į nemokamą mokslą. Konstitucinė teisė į nemokamą mokslą turi būti užtikrinta ne tik geriausiai besimokantiems (vertinant pagal bendrą lygį), bet visiems gerai besimokantiems (vertinant pagal besimokančio studento kriterijus, t. y. pagal konkretų pasiektą studijų rezultatą (balą);

4) pakeisti aukštojo mokslo finansavimo tvarką, atsisakant ydingos studijų „krepšelio sistemos“, ir priskirti valstybės lėšas konkrečioms studijų kryptims ar specialybėms, tenkinant valstybės nustatytą atitinkamų sričių (krypčių) specialistų poreikį.

Komisija šį sprendimą priėmė, atsižvelgusi į Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos pateiktą nuomonę ir dėl šių motyvų:

1. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 41 straipsnio 3 dalies nuostatas gerai besimokantiems piliečiams valstybinėse aukštosiose mokyklose laiduojamas nemokamas mokslas. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – Teismas) 2014 m. lapkričio 10 d. nutarimą Nr. KT48-N15/2014 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 20 straipsnio 3 dalies (2012 m. balandžio 24 d. redakcija), 70 straipsnio 7 dalies (2012 m. sausio 19 d. redakcija), nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ kriterijai, kuriuos atitinkantys asmenys laikomi gerai besimokančiais ir dėl to pagal Konstituciją turinčiais teisę, kad jų mokslą valstybinėse

aukštosiose mokyklose apmokėtų valstybė, turi būti iš anksto žinomi, aiškūs, objektyvūs, skaidrūs, jie negali nukrypti ne tik nuo konstitucinės gero mokymosi sampratos, bet ir nuo tokios gero mokymosi sampratos, kuri kyla iš visuomenės socialinės patirties ir nepaneigia kiekvienam suprantamos ir visuotinai pripažįstamos žodžio „geras“ reikšmės. Atsižvelgus į minėtą Teismo išaiškinimą Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 70 straipsnio pakeitimo ir įstatymo papildymo 70⁵ straipsniu įstatyme nustatyta, kas yra gerai besimokantis studentas, kuriam garantuojamas nemokamas mokslas, kaip vyksta šių asmenų studijų pasiekimų vertinimas ir kada netenkama studijoms valstybės finansavimo. Šio įstatymo 70¹ straipsnio 4 dalyje gerai besimokančiu laikomas studentas, neturintis akademinų skolų, įvykdęs visus studijų programai vertinamuoju laikotarpiu keliamus reikalavimus ir pasiekęs puikų arba tipinį pasiekimų lygmenį. Pasiekimų lygmenys taip pat apibrėžti šiame įstatyme. Po aukštosios mokyklos nustatyto vertinamojo laikotarpio, ne ilgesnio kaip studijų metai, modulių (dalykų) vertinimai apibendrinami ir nustatomas vertinamojo laikotarpio studijų pasiekimų lygmuo – puikus, tipinis arba slenkstinis. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 70¹ straipsnio nuostatos priimtos 2016 m. gegužės mėnesį, suderinus ir atsižvelgus į aukštųjų mokyklų, Lietuvos studentų atstovybių sąjungos ir kitų suinteresuotų šalių siūlymus. Aukštosios mokyklos intensyviai rengiasi 2017 m. rudenį pirmą kartą jas įgyvendinti, t. y. rengia studentų pasiekimų vertinimo sistemą, susietą su pasiekimų lygmenimis. Vėl keisti Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymą būtų netikslinga, nes Lietuvos Respublikos Seimas, priimdamas Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 pakeitimo įstatymą, išreiškė savo valią, priimdamas įstatymines nuostatas ir dėl nemokamo mokslo gerai besimokantiems studentams.

2. Peticijoje pateiktas reikalavimas Lietuvos Respublikos įstatymuose užtikrinti galimybę nuolatinei studentų rotacijai pagal studijų rezultatus, nustatant, kad visi studentai, pagerinę atitinkamo studijų semestro studijų rezultatus iki nustatyto vidurkio 8,5 balo įgytų teisę į nemokamą mokslą, taip pat negali būti tenkintinas, kadangi galimybė finansuoti visus studentus, studijuojančius net tik valstybės finansuojamose, bet ir valstybės nefinansuojamose studijų vietose, pasiekusius atitinkamą studijų rezultatų vidurkį, būtų per didelė finansinė našta valstybei, įvertinus ribotas valstybės finansines galimybes. Aukštosios mokyklos turi teisę priimti studentus ir į valstybės nefinansuojamas studijų vietas. O valstybė pagal savo finansines galimybes gali finansuoti tik ribotą skaičių studentų ir šias galimybes realizuoja, planuodama valstybės finansuojamų studijų vietų skaičių. Be to, toks peticijoje pateiktas reikalavimas neatitiktų oficialiojoje konstitucinėje doktrinoje suformuluotų kriterijų, kuriuos atitinkantys asmenys, kurių studijos yra valstybės finansuojamos, laikomi gerai besimokančiais.

3. Dėl priežasčių ir argumentų, nurodytų 2 punkte, negali būti tenkintinas ir peticijoje pateiktas 3 reikalavimas, kad visi 8,5 balo semestro vidurkį pasiekę studentai įgytų teisę į nemokamą mokslą.

4. Peticijoje pateiktas reikalavimas pakeisti aukštojo mokslo finansavimą paskirstant valstybės biudžeto lėšas konkrečioms studijų kryptims ar studijų programoms gali būti taikomas ir esant dabartiniam teisiniam reglamentavimui. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 77 straipsnyje, kuris reglamentuoja studijų kainos apmokėjimą valstybės biudžeto lėšomis, numatyta galimybė planuoti specialistų poreikį pagal studijų kryptių grupes arba studijų kryptis, menų studijų atveju – ir pagal studijų programas ar specializacijas, pedagogų rengimui – pagal studijų programas arba jų grupes.

Peticijų komisija, vadovaudamasi Peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalies ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų 28 punktu, siūlo Seimo seniūnų sueigai įtraukti į Lietuvos Respublikos Seimo pavasario sesijos darbotvarkę protokolinio nutarimo dėl Peticijų komisijos sprendimo dėl Tomo Žumbakio ir kitų pareiškėjų peticijos projektą.

PRIDEDAMA:

1. Tomo Žumbakio ir kitų pareiškėjų peticijos kopija, 3 lapai.
2. Švietimo ir mokslo ministerijos raštas (2017-02-10, Nr. SR-646, 2 lapai.
3. Išrašas iš Seimo Peticijų komisijos 2017 m. kovo 15 d. posėdžio protokolo Nr. 250-P-03, 1 lapas.
4. Lietuvos Respublikos Seimo protokolinio nutarimo projektas, 1 lapas.

Komisijos pirmininkas

Petras Čimbaras